

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka: 06121-2/2021/11

Datum: 14. 6. 2021

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije, Stegne 7, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: agencija), na podlagi prvega odstavka 39. člena Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (Uradni list RS, št. 87/11, z vsemi nadaljnimi spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZAvMS), v postopku inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem določb ZAvMS, izdaja zavezancu TV 3 d.o.o., Šmarska cesta 5, 6000 Koper – Capodistria (v nadaljevanju: zavezanec oziroma izdajatelj), kot izdajatelju televizijskega programa TV 3, ki ga zastopa direktor Dragan Đorđević, po uradni dolžnosti, naslednjo

ODLOČBO

1. Zavezancu TV 3 d.o.o., Šmarska cesta 5, 6000 Koper – Capodistria, se odreja, da v televizijskem programu TV 3 preneha s spodbujanjem k rasni neenakopravnosti ter izzivanjem rasnega sovraštva in nestrpnosti, tako da:
  - **naslednji dan po vročitvi te odločbe** zagotovi, da televizijska oddaja »Faktor, #519: Kdo se boji svobode govora?« ne bo predvajana na televizijskem programu TV 3, na način in v obliki z dne 20. 1. 2021, 19:39:43–19:41:00, oziroma samostojno v tem delu, ki predstavlja kršitev prvega odstavka 9. člena Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah,
  - v roku **tridesetih (30) dni** od vročitve te odločbe seznaniti novinarje, voditelje in vse druge odgovorne osebe za realizacijo avdiovizualnih programskih vsebin, ki so predvajane na televizijskem programu TV 3, s predmetno inšpekcijsko odločbo in
  - v roku **tridesetih (30) dni** od vročitve te odločbe oblikuje smernice ravnanja za preprečitev spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti, ki temeljijo na določbah prvega odstavka 9. člena Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah in ugotovitvah predmetne inšpekcijske odločbe, ter z njimi seznaniti vse, v prejšnji alineji navedene osebe.
2. Zavezanec mora najkasneje do izteka roka iz druge in tretje alineje prve točke te odločbe obvestiti agencijo o odpravljenih nepravilnostih in sprejetih ukrepih v zvezi z izpolnitvijo obveznosti iz prve točke te odločbe ter ji v ta namen posredovati dokazila v obliki kopije smernic ravnanja za preprečitev spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter dokazila o seznanitvi z njimi in predmetno inšpekcijsko odločbo vseh oseb, navedenih v prvi točki te odločbe.
3. Posebni stroški postopka niso nastali.

Obrazložitev:

Agencija, ki je na podlagi prvega odstavka 39. člena ZAvMS pristojna za izvajanje inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem določb ZAvMS, je zoper zavezanca kot izdajatelja televizijskega programa TV 3 (na dan 31. 5. 2021 medij v Razvidu medijev voden pod opravilno številko 1827, izdajatelj imetnik dovoljenja za izvajanje televizijske dejavnosti št. 38161-59/2016/6 z dne 10. 1. 2017), po uradni dolžnosti, vodila postopek inšpekcijskega nadzora zaradi domnevnega nespoštovanja določbe prvega odstavka 9. člena ZAvMS, v času, ko se je na televizijskem programu TV 3 predvajala televizijska oddaja z naslovom »*Faktor, #519: Kdo se boji svobode govora?*«.

Prvi odstavek 9. člena ZAvMS določa, da je prepovedano prek avdiovizualnih medijskih storitev spodbujati k narodni, *rasni*, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni, ter izzivati narodno, *rasno*, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost.

(1)

Agencija je na podlagi lastnih posnetkov televizijskega programa TV 3 opravila analizo oddaje *Faktor, #519: Kdo se boji svobode govora?*, predvajane dne 20. 1. 2021, od 19:15:19 do 19:59:47, in ugotovila, da gre v skladu z Metodologijo nadzorstva avdiovizualnih medijskih storitev in radijskih programov (Uradni list RS, št. 31/12; v nadaljevanju: Metodologija) za informativno televizijsko pogovorno oddajo. Za tovrstne oddaje je značilna obravnava za javnost aktualne tematike, tj. aktualnih dejstev v zvezi z najrazličnejšimi zadevami splošnega interesa. Gre torej za uredniško oblikovano vsebino pod uredniško odgovornostjo izdajatelja, ki v konkretnem primeru želi gledalca informirati o fenomenu svobode govora v sodobni družbi. V ta namen novinarka, tj. voditeljica, v oddaji gosti dva sogovornika, s katerima vodi pogovor na osnovi predhodno pripravljenega scenarija, tj. na način pripravljenih iztočnic in vprašanj, ki jih voditeljica zastavlja gostoma, tj. sogovornikoma oziroma komentatorjema. Agencija je na podlagi te bistvene premise in izhajajoč iz obsega domnevne kršitve, na osnovi slušno-vidne zaznave analizirala oddajo v luči domnevne kršitve določbe prvega odstavka 9. člena ZAvMS.

Predmet tega inšpekcijskega nadzora je del oddaje *Faktor, #519: Kdo se boji svobode govora?*, tj. govor novinarke oziroma voditeljice v delu, ko gostoma zastavi naslednje vprašanje:

Sem pa, ko sem se pripravljala na to oddajo, sem razmišljala, o katerih temah se še v naši družbi ne sme govoriti, pa jih bom naštela, pa bosta vidva pol' mal' pokomentirala. /.../ Al' pa na primer o razlikah med rasami, različni IQ-ji. Različne rase imajo različne IQ-je in če to pač, če to poveš, si takoj rasist. /.../ Ne smemo se pogovarjat', zakaj je Afrika celina brezupa. Mogoče zato, ker so črnci leni in neumni in si pač ne znajo uredit' držav, t'ko da bi funkcionirale, mi si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo. /.../ A sta vidva tud' opazila še kakšne take teme al' pa če bi kej od tega pokomentirala. (19:39:43)

Agencija je zadevni govor presojala v luči prvega odstavka 9. člena ZAvMS, in sicer, ali je voditeljica pri njegovem širjenju prek avdiovizualne medijske storitve spodbujala k rasni neenakopravnosti ter izzivala rasno sovraštvo in nestrpnost. Agencija je pri tem ugotovila, da je voditeljica neupravičeno v

vprašanje vključila lastno *vrednostno sodbo*, ki jo je na način spodbujanja rasne neenakopravnosti neutemeljeno izpeljala iz nekaterih predhodno, izven znanstvenega konteksta (in le znotraj njega lahko tudi pogojno relevantnih), nanizanih postavk.¹ Pri tem voditeljica vrednostna sodba z nekaterimi predhodno navedenimi, izključno znotraj nekega omejenega znanstvenega konteksta relevantnimi, postavkami ni v nikakršni izkazani, niti znanstveno vzdržni, vzročno-posledični povezavi. Še več, zaradi svoje neumestnosti in nenazadnje odvečnosti, pa sama po sebi priča o namenu takšnega govora. Na ta način je voditeljica presegla sam namen vprašanja in na koncu svoj govor stopnjevala do te mere, da njene izrazito žaljive in diskriminatorne besede izzivajo sovraštvo in nestrpnost na osnovi rasne pripadnosti. Zakonski znaki govora, ki predstavljajo kršitev prvega odstavka 9. člena ZAVMS, bodo podrobno razdelani v nadaljevanju, kot tudi pojasnjene okoliščine in predloženi dokazi k ugotovljenim nepravilnostim, ki predstavljajo kršitev prvega odstavka 9. člena ZAVMS.

(2)

Agencija je zaradi ugotovitve vseh relevantnih dejstev in okoliščin zavezanca z dokumentom, naslovljenim Obvestilo o začetku inšpekcijskega nadzora in poziv k izjasnitvi, št. 06121-2/2021/5 z dne 15. 4. 2021 (v nadaljevanju: poziv), obvestila o začetku inšpekcijskega nadzora in ga seznanila z vsemi dejstvi in okoliščinami ugotovljenih nepravilnosti oziroma kršitev ter predložila ustrezne dokaze. Zavezanec je bil pozvan k podaji pisne izjave v roku v zvezi s predmetom nadzora. Poziv je bil zavezancu vročen 16. 4. 2021. Posamezne relevantne in utemeljene navedbe zavezanca iz pravočasno podane izjave (vodena pod opravilno št. 06121-2/2021/7 z dne 29. 4. 2021; v nadaljevanju: izjava), bodo predmet obravnave v nadaljevanju, smiselno upoštevane oziroma zavržene kot del končne odločitve agencije.

Na tem mestu agencija izrecno poudarja, da so posamezne navedbe zavezanca neutemeljene in v nekaterih primerih tudi izrazito pavšalne ter, zdi se, izhajajoč iz nerazumevanja določb materialne zakonodaje in sploh neupoštevajoč vse predhodno obrazloženo v pozivu agencije. Agencija tako iz zavezančeve izjave ugotavlja, da zavezanec v celoti zavrača ugotovitve agencije, njeno vodenje inšpekcijskega postopka pa razume kot potrditev svojega (oziroma, kot to zavezanec, »voditeljičinega«) stališča, da je, poenostavljeno, razprava o Afriki nedopustna – agencija tu poudarja bistveno: v tu obravnavanem primeru ni mogoče govoriti o »razpravi«, saj do nje sploh ne pride, niti ji ni namenjena tokratna oddaja, izjava voditeljice pa tako pomeni v celoti odvečen maneuver, ki je bil kot tak namenjen golemu spodbujanju rasne neenakopravnosti ter izzivanju rasnega sovraštva in nestrpnosti. Pri tem zavezanec v celoti spregleda oziroma na način radikalne spreobrnitve zanemari vsa tista mesta v pozivu, kjer agencija razlaga, da ima zavezanec seveda absolutno pravico govoriti npr. o družbenih, kulturnih, ekonomskih ipd. razlikah med določenimi skupinami, iskati razloge, zakaj je temu tako, vendar pa znotraj *konteksta*, tj. oddaje, ki tovrstno tematiko celostno naslavlja (nasprotno tu obravnavani oddaji)². In pa, kot bistveno, s svojim govorom (ne glede na njegovo

---

¹ To pomeni v smislu obstoja fizičnih raznolikosti med ljudmi, ki pa nikakor niso vezane na rasistično hierarhično vrednotenje posameznih skupin ljudi. Sodobne genetske raziskave se danes usmerjajo predvsem v nova odkritja na področju preventive in diagnosticiranja bolezenskih stanj kot tudi njihove kurative. Pri čemer pa znanost znatno vlogo pripisuje tudi okolju in številnim drugim dejavnikom, ki niso vezani na pripadnost določeni populaciji ljudi.

² Kot primer tovrstnih, sicer žanrsko različnih, oddaj oziroma prispevkov agencija navaja npr.: <https://www.rtvsllo.si/4d/arhiv/174586287?s=tv>, <https://www.rtvsllo.si/4d/arhiv/174572669?s=tv>,

trajanje ali žanr oddaje, v kateri se razširja) nima pravice spodbujati rasne neenakopravnosti ter izzivati rasnega sovraštva in nestrpnosti – in to ne glede na to, da gre, kot to zavezanec, za »politično »nekorektno« oddajo«, ki »odpira pereče družbene teme.« Govora, izven konteksta, o »kognitivni prikrajšanosti« *celotne* skupine prebivalstva (čeprav zavezanec zgolj o »podsaharskih Afričanih«, medtem ko voditeljica o »črncih«) namreč ni mogoče razumeti drugače, kot govora, ki neposredno spodbuja rasno neenakopravnost. Takšen govor pa ne predstavlja odpiranja »družbeno perečih tem«, niti obravnave teme na »kritičen način«, pač pa neosnovano in nedopustno primerjavo (v siceršnjem v celoti nepovezanem kontekstu tvorjenja organizirane politične skupnosti, tj. države), katere namen je golo spodbujanje k rasni neenakopravnosti. In nazadnje – tudi za tako okarakterizirano oddajo veljajo vse določbe veljavne materialne zakonodaje. Nadalje, zavezanec se v svojem izjavljanju tudi v celoti izogne – in to je ključno za njegovo izjavo v celem – tistemu delu voditeljičinega govora, ki predstavlja očitano kršitev prvega odstavka 9. člena ZAvMS (glej podčrtano besedilo zgoraj). Tako agenciji predloži zgolj posamične statistične in numerične podatke (brez navedbe virov in o naravi katerih se je agencija izrekla tudi že v pozivu; dodatno glej tudi dalje), ki pa ne predstavljajo nikakršne dokazne osnove za sam voditeljičin govor (tj. tisti del govora, ki je predmet tukajšnje kršitve; glej podčrtano besedilo zgoraj). Namreč, kot izkazano že v pozivu, je voditeljica na njihovi osnovi izrekla vrednostno sodbo – ki pa je znanstveno ni z ničemer podkrepila (niti zavezanec v izjavi) – da, »ker so črnci leni in neumni in si pač ne znajo uredit' držav, t'ko da bi funkcionirale« ter nadaljevala v očitni smeri izzivanja rasnega sovraštva in nestrpnosti, ko je izrekla: »[M]i si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo.« Zelo konkretno: Ne voditeljica, ne kasneje zavezanec, ne izkažeta svojih navedb (zavezanec v svoji izjavi celo o tem, da pač tako oblikovano »osebno mnenje« voditeljice ni »izven meja mogočega« – in v nadaljevanju predloži že zgoraj omenjene podatke, ki pa ne predstavljajo neposredne dokazne vrednosti izrečenemu »osebnemu mnenju«) z znanstveno podprto raziskavo, ki bi neposredno dokazovala vpliv »kognitivne prikrajšanosti« temnopoltih Afričanov na nezmožnost vzpostavitve »funkcionalne« države. Dalje: Prav tako ni predložena nobena znanstvena raziskava, ki bi izkazovala, da se posledica »kognitivne prikrajšanosti« temnopoltih Afričanov kaže v tem, da njihovi predstavniki zato prihajajo k nam – nasprotje prej ugotovljenega se ponuja samo – tj. v »funkcionalno« državo, ki jo naseljujejo »delovni« in »pametni« predstavniki. Do govora v tem delu se zavezanec sploh ne opredeli. Celo narobe, zavezanec se v celoti ogradi od izjave voditeljice z navedbo, da naj ne bi šlo za stališče uredništva. Agencija pri tem kot problematično izpostavlja dvoje, prvič, zavezanec nosi polno uredniško odgovornost za predvajanje svojega televizijskega programa, kar med drugim pomeni, da polnokrvno izvršuje nadzor nad izborom programskih vsebin, ki jih predvaja v svojem programu (4. točka 3. člena ZAvMS) oziroma, kot to med drugim določa drugi odstavek 9. člena ZMed, nosi temeljno odgovornost za izvajanje programske zasnove medija, zato je izjava zavezanca v tem delu v celem nerelevantna. In drugič, voditeljica je oseba, ki se ukvarja z zbiranjem, obdelavo, oblikovanjem in razvrščanjem informacij za objavo prek izdajateljevega medija, v njegovem imenu in na njegov račun, zato je trditi, da je voditeljica izražala svoje osebno mnenje za agencijo hkrati tudi dokaz oziroma priznanje zavezanca, da je v primeru tu obravnavanega govora prišlo do neizvrševanja uredniškega nadzora in dopustitev izvršitve kršitve prvega odstavka 9. člena ZAvMS. Kot nerelevantnega agencija ocenjuje tudi tisti del zavezančeve izjave, ko ta pojasnjuje, da voditeljica ni članica (določenega) novinarskega društva. Kot je agencija že pojasnila v pozivu, je posamezne

---

<https://www.rtvsl.si/4d/arhiv/174242042?s=tv>. Navedene vsebine so tudi primer »kritičnega načina« obravnave afriških »razvojnih problemov«, kar naj bi bilo sicer po zavezančevih navedbah prepovedano (glej dalje).

dokumente (slovenske in tuje) novinarske profesije navedla primeroma, kot primere samoregulativne prakse, ki naj bi jih spoštovali predstavniki tega poklica. Njihovi v prvi vrsti operativni postulati pa se prekrivajo tudi z zahtevami ZAVMS. Agencija in njena ustrezno strokovno usposobljena pooblaščen uradna oseba pa je na v prejšnjem stavku navedeni materialni podlagi pristojna za izvajanje nadzora nad določbami tam, zato kategorično zavrača zavezančevu izjavljanje glede presoje etičnih novinarskih standardov. Agencija na podlagi do tu navedenega tako v celoti vztraja pri prvotno ugotovljenem dejanskem stanju, katerega dejstva in okoliščine bodo podrobno pojasnjeni v nadaljevanju.

(3)

Agencija je govor voditeljice presojala skozi tristopenjski test (kriteriji kot takšni so uveljavljeni tudi v slovenski in evropski sodni praksi), in sicer glede na kriterije: 1) namen govora, 2) vsebino govora in 3) kontekst govora.³ V nadaljevanju je s pomočjo vsakega kriterija posebej presojala zgoraj navedeni govor voditeljice, presoja pa je v nadaljevanju v namen dokazovanja podkrepljena s konkretnimi dokaznimi znaki kršitve spodbujanja rasne neenakopravnosti ter izzivanja rasnega sovraštva in nestrpnosti. Mestoma, kjer je to z vidika relevantnosti zavezančevih navedb iz izjave potrebno, pa se do njih tudi opredelila.

1) Namen govora – Agencija je pri tem kriteriju presojala, ali je voditeljica z navedenim govorom zasledovala cilj obveščanja javnosti o temah v javnem interesu ali je z njim spodbujala rasno neenakopravnost ter izzivala rasno sovraštvo in nestrpnost. Agencija v tem oziru sicer lahko prepozna obravnavano tematiko, tj. fenomen svobode govora, kot pomembno temo v javnem interesu, vendar pa je bil ta primarni namen oddaje nedopustno presežen z izreko *vrednostne sodbe* s strani voditeljice, ki se kaže kot neutemeljena in v celoti odvečna ter v ničemer ne prispeva k razpravi, saj se komentatorja na konkretno navedbo – kljub pozivu voditeljice – niti ne odzoveta (manko nasprotne argumentacije oziroma alternativnega pogleda). Voditeljica s svojim govorom grobo izrablja nekatera (lahko tudi posamično, v konkretni raziskovalni, npr. psihološki, sociološki, ekonomski, biološki, sferi znanstveno relevantna) dejstva⁴, tako da jih neosnovano postavi drug ob drugega (npr. različni inteligenčni kvocienti, socialno-ekonomsko stanje v Afriki) ter na njihovi osnovi poda enostransko in pavšalno, tj. posplošeno, ki se tika *vseh* pripadnikov določene skupine ljudi, vrednostno sodbo, ki služi izrecno nedopustni krepitvi evropocentričnega pogleda na rasno identiteto oziroma rasno nadvlado ene napram drugi rasni skupini (zavezanec na tem mestu pri prerekanju tako ugotovljenega dejanskega stanja v svoji izjavi v celoti zanemari vzpostavljeno korelacijo iz voditeljičinega govora, in sicer med različnimi rasnimi IQ-ji, »lenostjo in neumnostjo črncev« ter

---

³ Priporočilo Sveta Evrope (97)20E/30 oktober 1997.

⁴ Agencija na tem mestu posebej poudarja, da ob tako pavšalno navedenih vsebinskih izhodiščih ni mogoče soditi o njihovi »resničnosti« oziroma »neresničnosti«, niti se agencija do njih posebej ne opredeljuje. Dopušča verjetno možnost, da so posamezne navedbe (izrečene pred vrednostno sodbo v nadaljevanju, tj. »Mogoče zato, ker so črnci leni in neumni in si pač ne znajo urediti držav, t'ko da bi funkcionirale, mi si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo.«), tudi tiste, ki jih zavezanec dodatno navede v izjavi, lahko v nekem strogo definiranim znanstvenem kontekstu relevantne, a so bile v govoru voditeljice nedopustno zlorabljene (kot to na številnih mestih v obrazložitvi te odločbe izkazano), na način enostranske oziroma enopomenske (tj. izrazito pomanjkljive) prezentacije, ki je zasledovala izključno voditeljičin namen spodbujanja k rasni neenakopravnosti ter izzivanja rasnega sovraštva in nestrpnosti.

njihovimi migracijami k »nam« kot nasprotju prej opisanih lastnosti in stanja).⁵ Agencija prepozna kot vsebinsko nevzdržno, neko lastnost, ki jo determinira strogo določeno okolje (okolščine v kontekstu »oni«), iztrgati in jo pavšalno in posplošeno primerjati z lastnostjo popolnoma drugega (v smislu večvrednostnega) sociološkega, ekonomskega ipd. konteksta (»mi«).⁶ Znanost namreč temelji na ravno nasprotnem, vsako ugotovljeno dejstvo, kot v tem primeru kognitivna sposobnost, mora biti kot lastnost v interpretaciji nujno kontekstualizirana (in kot taka torej velja in je relevantna znotraj natančno določenih, kulturno pogojenih, znanstvenih parametrov). Ni mogoče torej, kot voditeljica tu, nekih, v strogo omejenem raziskovalnem okolju relevantnih, dejstev, izrabi na način njihove soodvisnosti ter, kot to voditeljica, z izreko pavšalnih vrednostnih ocen, na način izrazitega posploševanja ter stopnjevanja naracije, ustvarjati vtis, da imajo vsi temnopolti prebivalci Afrike nižji inteligenčni kvocient, kar pomeni, da – posplošeno za celotno raso – velja, zato ker so »leni in neumni [...] si pač ne znajo urediti držav, t'ko da bi funkcionirale.« Takšno posploševanje oziroma razlaganje na pomanjkljiv in poenostavljen način izven konteksta pa predstavlja način argumentiranja, ki deluje izključno kot metoda upravičevanja hierarhičnega, diskriminatornega diskurza – na osnovi rasne pripadnosti. Takšen govor ne uživa pravnega varstva v okviru pravice do svobode izražanja. Zavezanec se do tako ugotovljenega dejanskega stanja v izjavi neposredno ne opredeli (kot ugotovljeno, se od izjave tudi ogradi), pa vendar navede posamezne podatke, tj. socialno-ekonomske kazalnike, ki naj bi odkazovali na afriško socialno-ekonomsko situacijo, vendar pa ti, kot bistveno (in že razlogovano zgoraj), v ničemer ne opravičujejo izreke voditeljičine vrednostne sodbe, saj je neposredno ne izkažejo.

Voditeljičin govor tako nima nobene zveze z iskanjem resnice o tematiki, ki jo naslavlja oddaja (svoboda govora), kot prav tako nima nobene zveze s samo svobodo govora. Ta namreč ne pomeni, da ima posameznik pravico izreči karkoli o komerkoli ali konkretno: svoboda govora ne pomeni, da ima govorec pravico spodbujati rasno neenakopravnost (kar ni enako »kritičnemu govoru« kot tu obravnavano obliko govora označi zavezanec). Seveda pa ima pravico (kot to sicer narobe voditeljica in zavezanec v izjavi) znotraj nekega konteksta govoriti npr. o družbenih, kulturnih, ekonomskih ipd. razlikah med določenimi skupinami, iskati razloge, zakaj je temu tako – kar pa ni tema oddaje tu. Tako voditeljica samo tematiko oddaje, tj. svoboda govora, izrabi za lansiranje svojega lastnega stališča (izven konteksta oddaje), na način podaje pavšalne in neutemeljene vrednostne sodbe, ki v ničemer ne služi odkrivanju resnice o obravnavani temi in katere namen se tako kaže kot motivirano spodbujanje rasne neenakopravnosti. Za namen dokazovanja motiva voditeljičinega govora, tj. spodbujanje k rasni neenakopravnosti, pa se tu opiramo tudi na sodno prakso, ki zavzema stališče,

---

⁵ Spodbujanje rasnega sovraštva in ideja o superiorni rasi ne uživa varstva 10. člena (Svoboda izražanja) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic (https://www.echr.coe.int/documents/convention_slv.pdf). Prim.: Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP), Ibrahim Aksoy proti Turčiji, št. 28635/95, 10. 10. 2000, 63. odstavek. Smiselno enako tudi Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (UN Human Rights, v slovenskem jeziku dostopno na: <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-odpravi-vseh-oblik-rasne-diskriminacije/>).

⁶ Tudi neodvisni organ Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti (European Commission against Racism and Intolerance, ECRI) v svojem splošnem priporočilu (št. 15) širi razumevanje akta sovražnega govora na vsako žaljivo in negativno označevanje drugega oziroma skupine oseb ali opravičevanje vseh takšnih sovražnih oziroma diskriminatornih načinov izražanja na podlagi rase. Sovražni govor je tako govor, ki temelji na neupravičeni domnevi, da je oseba ali skupina oseb boljša od drugih. Priporočilo posebej omenja tudi spodbujanje samoregulacije medijev in ozaveščanje prebivalstva o nevarnih posledicah sovražnega govora (<https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.15>).

da mora sicer tudi vrednostna sodba (ki kot taka ni podvržena dokazovanju resničnosti) vseeno imeti nekaj podlage v dejstvih, če naj ne pomeni, kot v primeru tu, golega širjenja rasističnih idej. Ker temu tu ni tako (voditeljica izreče neutemeljeno domnevo, ki jo zgolj predvideva, pri čemer uporabi verjetnostni členek »mogoče« in nadaljuje »ker so črnci leni in neumni«⁷), je to prvobiten znak njene neutemeljenosti in s tem tudi dokaz namena takšnega govora. Ta pa se – kot bistveno – kaže tudi v samem načinu voditeljičinega izražanja, ki je izrazito žaljiv in diskriminatoren do temnopoltih Afričanov (besedi »len« in »neumen« kot izrazito slogovno zaznamovani bosta pojasnjeni v nadaljevanju). Sledeč povedanemu, torej pavšalnih vrednostnih sodb, ki izzivajo nestrpnost, žalijo in diskriminirajo oziroma izjav, ki dejstva le domnevajo (»mogoče zato, ker so črnci *leni* in *neumni*«), a jih ne dokažejo (niti to ne stori zavezanec v izjavi), kot v primeru tu, pravica do svobode izražanja ne varuje.⁸

Nadalje, takšen provokativen, negativen (tudi) *družbeno nesprejemljiv govor*, ki temelji na rasni diskriminaciji, tj. širjenju rasističnih idej, na način spodbujanja neupravičene neenake obravnave zaradi osebnih okoliščin, pa čeprav pod pretvezo prevpraševanja meja svobode govora, služi spodbujanju rasne neenakopravnosti in je v avdiovizualni medijski storitvi prepovedan (ne glede na trajanje takšnega govora, kot tudi ne glede na žanr oddaje, prek katerega se razširja, kot to zavezanec v izjavi).⁹ Takšen razdiralen govor v ničemer ne prispeva k obveščanju javnosti o vprašanih javnega interesa. Niti konkretno ni pomenil prispevka k razpravi o temi v zvezi s svobodo izražanja, niti oddaja ni bila namenjena sicer legitimni razpravi o socialno-ekonomskem položaju afriške celine – ali širše: takšen govor v ničemer ne prispeva k odprti demokratični družbi dialoga in medsebojni strpnosti. Na ta način se tako namen oddaje sprevrže v svoje radikalno nasprotje – obveščanje javnosti o temah (svoboda govora) v javnem interesu v zapiranje prostora za javno razpravo (tj. v smislu svobode govora) vsem pripadnikom družbe, tudi »njim«. S tem, ko voditeljica temnopolto afriško prebivalstvo stigmatizira z oznako »leni in neumni«, jim v družbenem javnem življenju avtomatično pripira vrata za sodelovanje v javni razpravi, saj veljata oznaki »len« in »neumen« za izrazito slabšalni, ki tistemu, na katerega se nanašata, pripiseta manjvrednostni (kumulativno v smislu: *ni sposoben hitro dojemati, prodorno misliti*) in posledično neenakopraven status – v razmerju do večinskega prebivalstva. Takšen žaljiv in diskriminatoren govor pa spodbuja rasno neenakopravnost in izziva rasno sovraštvo in nestrpnost.

Kot ugotovljeno, oddaja ni bila namenjena sicer legitimni obravnavi socialno-ekonomskega položaja afriške celine oziroma njene posamezne države, zato posledično tudi ni gostila temnopoltnih Afričanov (tj. predstavnikov vsake posamezne oziroma točno določene države afriške celine) oziroma drugih ustrezno kvalificiranih strokovnjakov in poznavalcev afriške situacije, ki bi lahko šele na ta način enakopravno sodelovali v oddaji in tako izrazili svoje mnenje ter predstavili nasprotna dejstva voditeljičinim navedbam (zagotovitev celovite obveščeniosti javnosti o temah v javnem interesu).

---

⁷ To je izrazito pavšalno in neutemeljeno navedbo brez dejanske podlage, ko ni izkazana nikakršna faktična osnova, ki bi potrjevala predsodek o »lenosti« in »neumnosti«, niti ni dokazana domnevna korelacija o teh dveh lastnostih z dejanjem vzpostavitve »funkcionalne« države. Kot posebej obremenjujoče, pa voditeljica pri tem uporabi izrazito žaljivi in slabšalni besedi, »len« in »neumen«, ki naj bi posplošeno veljali za *celotno* temnopolto afriško prebivalstvo. Zavezanec se o tem segmentu voditeljičinega govora ne izjavi, vsa sicer tam navedena, kot to zavezanec, »dejstva« pa ravno tako ne izpričujejo neposredne povezave med zgoraj navedenimi lastnostmi in vzpostavitvijo »funkcionalne« države.

⁸ Prim.: ESČP, Otegi Mondragon proti Španiji, št. 2034/07, 15. 3. 2011, 53. odstavek.

⁹ Tudi ESČP opredeljuje govor, ki spodbuja in razpihuje rasno diskriminacijo, kot popolnoma prepovedan brez vsakršnih izjem (prim.: Glimmerveen in Hagenbeek proti Nizozemski, št. 8348/78 in 8406/78, 11. 10. 1979).

Vendar pa tudi glede na tematiko same oddaje, tj. svoboda govora, gledalec spremlja pogovor med tremi *isto mislečimi subjekti*, kjer umanjka bistveno, glas nasprotnega mnenja, tj. nekoga, ki bi razpravo uravnotežil z vidika omejevanja pravice do svobodnega izražanja (manko alternativnega stališča). Šele njegov glas bi gledalcu omogočil celovito obveščenost o temi v javnem interesu (svoboda govora) in ustvarjanje lastnega mnenja o obravnavani tematiki. To pa je skladno s teorijo novinarskih vrst tudi ena ključnih karakteristik informativne programske zvrsti, v katero sicer sodi tudi obravnavana oddaja. Čeprav se sogovornika na govor voditeljice o »afriški celini« niti ne odzoveta, v smislu nadaljevanja razprave o konkretni temi, pa ga tudi ne obsodita oziroma se od njega ne ogradita. Tako sicer nadaljujeta razpravo o temi oddaje, tj. svobodi govora, vendar pa s svojim dejanjem podeljujeta legitimiteto neutemeljeni in vsiljeno umeščeni izjavi voditeljice, na način, da gre takšne neutemeljene izjave izven siceršnjega konteksta oddaje razumeti kot legitimno obliko *svobodnega govora*.

Voditeljica pa svoj govor še stopnjuje na način ideologizacije družbene percepcije v smislu delitve »mi proti oni«, potem ko izreče: »[M]i si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo.« Na ta način izziva sovraštvo in nestrpnost do »drugega« (kot bistveno: manjvrednega), tj. manjšine oziroma ekonomskih (temnopoltih afriških) migrantov, ki predstavlja grožnjo »nam« (kot bistveno: večvrednega), tj. dominantni skupini (narave grožnje sicer niti ne pojasni). Takšen neosnovan in z ničemer podkrepjen razdiralen govor lahko pomeni realno nevarnost za enakopravno obravnavo predstavnikov manjšine s strani večine (ker je pri presoji te nevarnosti nujno upoštevati tudi občutja tistega, na katerega je takšen govor usmerjen, glej v nadaljevanju obravnavano izjavo skupnosti Afričanov v Sloveniji). Glede na nosilec takšne prezentacije, tj. medij, ter njegov vpliv na javno mnenje in izkustveno dožemanje sveta njegovega gledalca pa se takšen govor kaže še kot posebej problematičen, kot bo to pojasnjeno v nadaljevanju te obrazložitve. Agencija tako pri presoji tega kriterija zaključuje, da je bil namen in način takšnega voditeljičinega govora (posebej glede na zgoraj izkazano odvečnost podaje vrednostne sodbe, ki se kaže tudi na način neodzivnosti obeh gostov na konkretne navedbe voditeljice, in torej takšna njena izjava ni v ničemer prispevala k nadaljnji razpravi o sicer pomembnih družbenih vprašanjih, ki jih naslavlja oddaja) izrecno v širjenju rasističnih idej, pri čemer je voditeljica zavestno in namerno (v smislu vsebinske odvečnosti in vnaprejšnjega scenarija) spodbujala k rasni neenakopravnosti, kar je v skladu s prvim odstavkom 9. člena ZAVMS prepovedano.

Agencija tako pri tej točki tristopenjskega testa v celoti vztraja pri prvotno ugotovljenem dejanskem stanju. Kot izkazano zgoraj, se namreč zavezanec v svoji izjavi pod to točko sklicuje vse od ograditve od voditeljičinega »osebnega mnenja«, do tega, da je bil namen oddaje boj za širitev svobode govora, ki naj bi ga takšen »kritičen način« izražanja predstavljal, potem pa se pri tem nasloni na posamična dejstva (ne izkazana), ki ne predstavljajo nikakršne dokazne vrednosti k s strani voditeljice izrečeni vrednostni sodbi in pravzaprav (bolj ali manj neposredno) izpričujejo zgolj tisti del voditeljičine izjave, da naj bi bila »Afrika celina brezupa,« ki pa niti ne predstavlja predmeta v postopku tu obravnavane kršitve (niti o tem ni prepovedano govoriti, kot to zmotno zavezanec), tj. vrednostne sodbe, v kateri je agencija prepoznala nedopustno spodbujanje rasne neenakopravnosti ter izzivanje rasnega sovraštva in nestrpnosti. Agencija še izrecno poudarja, da tudi oddaja, ki je namenjena odpiranju perečih tem ali vznemirjanju ter šokiranju gledalca, ne sme vsebovati takšnega govora, ki bi predstavljal diskriminacijo druge skupine ljudi oziroma bi lahko prispeval k nestabilnosti in družbenim nesoglasjem. V tem kontekstu je agencija pod to točko presojala, ali je zavezanec s takšnim govorom

prispeval k ozaveščenosti gledalca in širši javni razpravi ali je bil namen takšnega govora zgolj v spodbujanju rasne neenakopravnosti ter pri tem ugotovila kot izkazano zgoraj.

2) Vsebina govora – Agencija je pri tem kriteriju presojala, ali je voditeljica s samo vsebino obravnavanega govora spodbujala občutke zavrnitve, nesprejemanja in sovražnosti do določene skupine ljudi. Že na podlagi ugotovitev, navedenih pod prejšnjo točko, je mogoče ugotoviti, da je voditeljica z delom govora, ko išče razloge za socialno-ekonomsko situacijo v Afriki, na način negativnega in neodbravajočega diskurza stigmatizirala temnopolto afriško prebivalstvo, ko je izjavila: »[K]er so črnici leni in neumni in si pač ne znajo urediti držav, t'ko da bi funkcionirale, mi si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo.« Izzivanje sovraštva tu razumemo kot širjenje vrednostnih sodb, ki določeni (manjšinski) skupini ljudi pripisujejo negativno lastnost oziroma posebnost, s čimer jo v razmerju do druge (večinske) skupine stigmatizirajo kot manjvredno, manj zaželeno. Besedo »stigmatizacija« Slovar slovenskega knjižnega jezika definira kot opredeljevanje koga kot družbeno manj sprejemljivega zaradi njegove drugačnosti, navadno neupravičeno. Nadalje, frazem »medvedja usluga« pomeni narediti komu kaj, kar mu bolj škoduje kot koristi. Na podlagi navedenega je mogoč sklep, da voditeljica, potem ko temnopolto afriško prebivalstvo zaradi njegove »drugačnosti«, tj. na osnovi osebnostne lastnosti, rase (celo v krivdnem/rasističnem kontekstu posedovanja lastnosti kot manjvredne; kot taka v razmerju do »nas«), neupravičeno označi kot družbeno manj sprejemljivo, ga v razmerju do večinskega prebivalstva, tj. »nas«, označi za »bolj škodljivo kot koristno«. Takšen žaljiv govor ne samo da spodbuja občutke zavrnitve in nesprejemanja določene skupine ljudi, tj. temnopoltnih Afričanov, pač pa tudi potencira sovražna občutja do izpostavljene skupine ljudi, saj »nam« ta lahko tudi škoduje – torej, »leni in neumni črnici«, ki tu predstavljajo »migrante«, pomenijo nevarnost za interese slovenskega naroda. Vsebina in sam način, na katerega je govor zoper skupino izrečen (žaljiv, nespoštljiv, ponižujoč, potvorjen, diskriminatoren), tako nedvoumno pri gledalcu spodbuja občutke nesprejemanja »drugega« na podlagi rasne pripadnosti (rasni skupini pa je, kot ugotovljeno zgoraj, celo neutemeljeno pripisana »krivda« za svoj položaj), spodbuja neenakopravnost na podlagi rase in izziva rasno sovraštvo (v smislu: globoka in vztrajna čustva, katerih značilnost je neugoden, obsojajoč odnos do drugega, drugačnega, manjvrednega) ter nestrpnost do ciljne populacije. Gre namreč za pavšalne navedbe (ki temeljijo na neutemeljenih predsodkih), ki utegnejo v družbi spodbuditi sovraštvo do temnopoltnih ekonomskih migrantov ali do v Republiki Sloveniji živečih temnopoltnih ljudi. Voditeljica namreč na način izrazitega posploševanja *vsem* temnopoltnim predstavnikom Afrike pripise značajsko lastnost (»leni in neumni«), zaradi katere naj bi *vs*i nosili krivdno odgovornost ter tako na podlagi osebnih okoliščin zagovarja izključevanje, ki bi lahko imelo za cilj oviranje ali zmanjšanje enakopravnega uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Da je voditeljica s samo vsebino govora, na način izključevalnega diskurza, izzivala rasno sovraštvo in nestrpnost, agencija utemeljuje tudi na podlagi v postopku pridobljene izjave skupnosti Afričanov v Sloveniji (vodena pod opravilno št. 06121-2/2021/1 z dne 26. 1. 2021), iz katere izhaja relevantno in kot tako tudi obče verodostojno pričanje o občutjih *tistega*, ki ga takšen govor zadeva. Iz izjave izhaja, da skupnost Afričanov v Sloveniji voditeljičin govor razume najprej kot žaljiv in nespoštljiv, potem pa tudi kot govor, ki spodbuja sovraštvo in bi v družbi lahko povzročil nasilje zoper manjšinsko afriško prebivalstvo oziroma njegovo potomstvo. Posebej izjavijo, da ima rasistična ideologija (kot bistveno posredovana prek medija; ta moment je razdelan v nadaljevanju) konkretne negativne družbene, ekonomske in politične učinke ter da je v sodobni demokratični pluralistični družbi nedopustna, kot taka tudi normativno, ustavnopravno urejena. Kategorija svobode govora, kot nujna podstat

svobodne demokratične pluralistične družbe, pa nujno omejena s pravico do svobode drugega (do svobodne izbire in pravic, ki jih zagotavlja Ustava Republike Slovenije) – tu v najširšem pomenu: do enakopravnosti in enake obravnave. Iz vsega navedenega v tej točki tako jasno izhaja, da je voditeljčin govor tako na obče izkazani normativni ravni kot osebni ravni tistega, ki ga tak govor naslavlja, spodbujal občutke zavrnitve, nesprejemanja in nespoštovanja ter tako spodbujal rasno neenakopravnost in izzival rasno sovraštvo in nestrpnost do temnopoltega afriškega prebivalstva.

Agencija tudi pri tej točki tristopenjskega testa v celoti vztraja pri prvotno ugotovljenem dejanskem stanju. Kot že pojasnjeno zgoraj, se ne opredeljuje do posamičnih, pred izreko vrednostne sodbe, nanizanih pogojno relevantnih dejstev. Predmet tukajšnjega postopka predstavlja vrednostna sodba, ki z nekaterimi predhodno navedenimi, v nekem izoliranem kontekstu pogojno dokazljivimi, dejstvi ni v nikakršni izkazani, niti znanstveno vzdržni, vzročno-posledični povezavi (niti je v izjavi ne dokaže zavezanec). Agencija je pri tem kriteriju dokazovala, da je voditeljica s samo izbiro vsebine in besed namerno spodbujala občutke zavrnitve, nesprejemanja in sovražnosti do določene skupine ljudi. Seveda pa ta kriterij na končno odločitev učinkuje kumulativno, torej nujno skupaj z drugima dvema kriterijema (in še posebej tistim, obravnavanim v nadaljevanju, ki obravnava vlogo subjekta, ki takšen govor širi, tj. televizijska voditeljica – kontekst na tem mestu kot tisti, ki izjavo posebej inkriminira). Zavezanec v svoji izjavi tudi sicer v celoti prezre razlago agencije o obstoju potencialnih posledic, ki jih takšen govor – ki se razširja prek (televizijskega) medija – utegne sprožiti v družbi in tudi njeno, na ta moment naslanjajočo se končno odločitev. Ta je namreč daleč od poenostavljajočih navedb zavezanca, da lahko oddaje *Faktor* tisti, ki ga »resnica boli,« preprosto ne spremlja. Agencija namreč s svojo odločitvijo ne zasleduje cilja preprečevanja »užaljenosti posameznika« (čemur so namenjeni drugi instrumenti veljavne pravne ureditve), kot to zavezanec, pač pa zasleduje cilj preprečevanja škode, ki bi utegnila nastati celotni družbeni skupini s tovrstnim spodbujanjem rasne neenakopravnosti ter izzivanjem sovražstva in nestrpnosti (in jo je kot tako prepoznal tudi zakonodajalec). Čeprav se zavezanec v svoji izjavi v pretežni meri opira na nekatera, po njegovem mnenju, absolutno verodostojna dejstva, pozablja oziroma namerno spregleda, da je voditeljica svoj govor stopnjevala tako daleč, da je označila *celotno* temnopolto afriško prebivalstvo za »leno in neumno«, ki zaradi tega – in to je po njenem mnenju ključno – ni sposobno »uredit' držav, t'ko da bi funkcionirale, mi si pa z uvažanjem teh ekonomskih migrantov delamo pravzaprav medvedjo uslugo.« S tem je več kot očitno spodbujala občutke zavrnitve in nesprejemanja, celo, kot izkazano zgoraj, izzivala sovraštvo do temnopoltnih afriških migrantov – vse to pa izpeljala iz v tem kontekstu v celem nerelevantnega dejstva o »razlikah med rasami«. Na ta način je kršila določbo prvega odstavka 9. člena ZAvMS, ko je z izbranim žaljivim in potvorjenim načinom govora ter neosnovanimi vzročno-posledičnimi povezavami – prek avdiovizualne medijske storitve – spodbujala občutke zavrnitve, nesprejemanja in sovražnosti do določene skupine ljudi.

3) Kontekst govora – Agencija je pri tem kriteriju presojala a) status in vlogo nosilke govora v družbi, b) kaj je bil vzrok za takšen govor in skozi kateri medij je bil izrečen, c) ciljno občinstvo in č) prevladujočo družbeno klimo. Predmet tu obravnavanega kriterija se kaže še kot posebej pomemben z vidika učinkovanja govora. Dejstvo, da je bil obravnavani govor izrečen s strani novinarke, tj. voditeljice, ki zaradi svojega statusa (pridružena avtoriteta in vpliv na javnost) uživa višjo stopnjo zaupanja s strani gledalca (vrednostna sodba kot resnično dejstvo), in prek (televizijskega) medija, kot pomembnega nosilca družbene moči, tj. predvsem z vidika vpliva na gledalca, na njegovo zavedanje, delovanje, dožemanje sveta in vpliva na njegovo sposobnost pridobivanja izkušenj ter

učenja od drugih ljudi, daje takšnemu govoru še posebno težo. Vloga medijev je bistvena pri sooblikovanju vsakdanjega življenja ljudi in celotne družbe. Mediji lahko bistveno prispevajo k družbenemu dialogu in razumevanju med vsemi družbenimi skupinami, lahko pa so sprožilec družbene napetosti, še posebej skozi širjenje negativnih stereotipov in stigmatizacij. Z njihovim oblikovanjem in reprodukcijo lahko tako bistveno prispevajo k širjenju nestrpnosti. Pri tem je pomembno dejstvo, da mediji javnim zadevam podeljujejo status, to pomeni legitimirajo izbrani diskurz in utrjujejo vedenjske norme, tako delujejo tudi kot sredstvo za legitimacijo predsodkov in diskriminacijo pripadnikov manjšinske skupine. Ne vplivajo pa samo na izbor teme, o kateri bo tekla javna razprava, pač pa tudi na način, kako bo javnost oblikovala svoja mnenja in stališča do javnih vprašanj. Mediji tako določajo pomenski okvir, v katerem se ustvarjajo interpretacije posamezne teme. Glede na uvodoma definiran žanr oddaje, ki, kot ugotovljeno, sodi med informativno programsko zvrst, gledalec od takšne vsebine pričakuje še posebej verodostojno obveščanje o relevantnih dogodkih v družbi. Takšno obveščanje mora težiti k posredovanju preverljivih dejstev – kar še posebej velja za voditeljico. Kot ugotovljeno zgoraj, v novinariko (širše novinarstvo), kot nosilko medijske prezentacije skozi tradicionalni televizijski medij, gledalec v sodobnem času goji še posebej visoko stopnjo zaupanja (v primerjavi na primer z drugimi t. i. »netradicionalnimi«, novimi (spletnimi) mediji).¹⁰ Zaradi česar je še toliko pomembnejše, da predstavniki tega poklica pri opravljanju svojega dela spoštujejo vse regulativne, koregulativne in samoregulativne mehanizme ter se pri svojem delu izogibajo spodbujanju k neenakopravnosti in nestrpnosti, saj lahko na ta način bistveno pripomorejo k strpni in svobodni družbi. Kot posebej problematično se kaže tudi dejstvo, da je takšen govor (zoper manjšino) širila novinarica kot pripadnica večinske družbene skupine ter še posebej, da je bil govor izrečen na podlagi vnaprej pripravljenega scenarija, kar voditeljica (kot zgoraj) tudi sama pove. To pomeni, da je bil takšen govor izrečen zavestno in namerno ter ni bil na primer izzvan v (nepredvidljivi) razpravi. To pa ga še posebej kontaminira in izrečenim besedam daje večjo težo v smislu izkazanega namernega delovanja (vzrok). Posebej zgovorno, v smislu izkazanega nedovoljenega voditeljičinega zdrsa in s tem storitve kršitve, pa je tudi dejstvo, da se zavezanec (sicer ob predpostavki napačnega razumevanja uredniške odgovornosti za objavljeno programsko vsebino, kot zgoraj) v svoji izjavi od tega »voditeljičinega osebnega mnenja« ogradi in celo zapiše, da ne gre za »stališče uredništva«.

Priznavajoč posebno družbeno vlogo novinarskemu poklicu, v smislu t. i. »psov čuvajev«, in upoštevajoč, da sodna praksa¹¹ pripadnikom nekaterih poklicev, med katere sodijo tudi novinarji, zaradi njihove vloge pri uresničevanju pravice javnosti do obveščeniosti (t. i. četrta veja oblasti) sicer priznava širše meje svobode izražanja, pa to istočasno ne izključuje etičnega in odgovornega ravnanja novinarja, tj. objektivnega in nepristranskega obveščanja javnosti (zanesljive in celovite informacije tu kot imperativ informativne programske zvrsti) – še posebej na področju spodbujanja (rasne) neenakopravnosti ter izzivanja sovraštva in (rasne) nestrpnosti (novinar je, nasprotno, zaradi te svoje vloge in prej pojasnjenega vpliva še toliko bolj zavezan etičnemu in odgovornemu ravnanju). Novinar mora tako pri obveščanju javnosti oziroma v razpravi javnega pomena spoštovati pravice in ugled drugega. Oster in provokativen govor se tako dopušča le v primeru, da takšen govor konstruktivno prispeva k razpravi o temi v javnem interesu in je torej takšen govor upravičen. Pri tem pa takšen govor ne sme temeljiti na neargumentiranih negativnih stereotipih, stigmatizaciji, ki izvirajo iz

¹⁰ Glej: <http://mm-arhiv.si/novice/mmediji/17967/mediana-zaupanje-slovencev-v-klasicne-medije-je-visoko>.

¹¹ Glej številne sodbe ESČP na to temo na: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.

netolerantnosti ter bi kot tak utegnil služiti spodbujanju rasne neenakopravnosti ter izzivanju rasnega sovraštva in nestrpnosti. K takšnemu delovanju novinarja nenazadnje zavezujejo tudi mednarodno sprejeti profesionalni etični kodeksi delovanja, ki vsebujejo splošno uveljavljene profesionalne novinarske standarde (ki naj bi jih novinarji spoštovali, ne glede na to, ali so člani konkretnih nacionalnih novinarskih združenj, kot to v izjavi ozko interpretira zavezanec).

Kot takšno temo, ki je pomembna za javnost, je sicer mogoče prepoznati v oddaji obravnavano tematiko o svobodi govora, vendar pa voditeljčin v postopku tu obravnavan – odvečen – žaljiv govor ni bil namenjen iskanju resnice o obravnavani temi, temveč le spodbujanju neenakopravnosti ter izzivanju sovraštva in nestrpnosti do določene skupine ljudi, tj. temnopoltega afriškega prebivalstva in migrantov. Kot izkazano zgoraj, je voditeljica z govorom prekoračila vsebinske okvire razprave in ni v ničemer prispevala k njenemu razvoju, saj izrečena vrednostna sodba (»ker so črnci leni in neumni in si pač ne znajo uredit' držav, t'ko da bi funkcionirale«) niti ni predmet razprave v nadaljevanju (nanjo se razpravljavca niti ne odzoveta). Kot tudi izjave pogojno ni mogoče upravičiti znotraj konteksta oddaje, saj njena tematika ni bila na primer namenjena znanstveni ali poljudno-znanstveni obravnavi afriškega socialno-ekonomskega položaja, temu ni bil namenjen niti izbor gostov (bi pa seveda lahko takšna oddaja tudi obstajala, s čimer ovržemo voditeljčino tezo, da naj se ne bi smelo pogovarjati, »zakaj je Afrika celina brezupa« (ali *a contrario* celina upa), kar sicer služi kot izhodišče za v tem postopku obravnavani govor). Voditeljica je v vlogi postavljavke – vnaprej pripravljenih (hoteno ravnanje) – vprašanj tako med samim vprašanjem brez tehtnega vzroka (tj. sama tematika oddaje in odvijajoča se razprava) podala izolirano vrednostno sodbo, s katero je prekoračila vsebinske okvire razprave in s tem zlorabila pravico do svobode izražanja in kršila tudi obče sprejete etične standarde novinarske profesije. Ti namreč določajo, da so spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustni. Novinar jih ne sme dopustiti, če pa to ni mogoče, se mora nanje nemudoma odzvati in jih obsoditi (*Kodeks Društva novinarjev Slovenije*, 21. člen) oziroma se mora izogibati širjenju rasnih stereotipov (*Kodeks Združenja poklicnih novinarjev*); podobno določa tudi *Etični kodeks Mednarodne novinarske federacije* (International Federation of Journalist, 1954/1986). Profesionalni novinarski standardi tako kot nedopustno označujejo vsako diskriminacijo na podlagi rase ter zavezujejo novinarje, da po svoji najboljši moči zagotovijo, da širjenje informacij in mnenj ne prispeva k širjenju sovraštva in predsodkov v družbi. Novinarji bi se tako morali izogibati izjavam, ki predstavljajo rasne in na predsodkih utemeljene obtožbe, ki so nepotrebno žaljive, nespoštljive in pomenijo spodbujanje neenakopravnosti na podlagi osebnih okoliščin (in to ne glede na to, ali so člani posamičnih nacionalnih novinarskih združenj, kot že zgoraj). Vsak takšen govor, ki ni namenjen iskanju resnice o temi, pomembni za javnost, temveč le spodbujanju neenakopravnosti ter izzivanju sovraštva in nestrpnosti napram določeni skupini ljudi, krši novinarska etična pravila in ne uživa pravnega varstva v okviru pravice do svobode izražanja.

Upoštevaajoč zgoraj obravnavani vpliv televizijskega medija na svoje ciljno občinstvo¹² in aktualno prevladujočo družbeno klimo, tj. predvsem do pripadnikov drugih ras, ki se jih v tem času pogosto

---

¹² Podatki o gledanosti kažejo, da je obravnavano oddajo spremljalo 2,4 % vseh gledalcev, ki so v tem času spremljali televizijo ali drugače v povprečju 1,14 % oziroma 21.576 gledalcev glede na celotno populacijo (vir: AGB Nielsen, d.o.o.). Poleg tega je oddajo moč videti tudi preko spletne platforme za izmenjavo videov YouTube, kjer na dan 7. 4. 2021 beleži 10.406 ogledov. Longitudinalne meritve gledanosti sicer kažejo, da oddaja beleži porast števila gledalcev in je torej med gledalci vedno bolj priljubljena. Povprečni delež gledalcev je tako v letu 2019 znašal 0,34 %, v letu 2020 pa 0,7 %. V povprečju si vsako oddajo ogleda 30.000 gledalcev. Oddaja pa je, po navedbah izdajatelja, četrta najbolj gledana oddaja na slovenskih

povezuje prav s pojavom migracij (pri čemer voditeljica konkretnih podatkov o številu migrantov, zakaj in kako naj bi ti predstavljali »nevarnost« večinskemu prebivalstvu, niti ne poda), terja od novinarjev (izdajateljev) še posebno previdnost pri širjenju govora (na način posploševanja), ki spodbuja rasno neenakopravnost in izziva rasno nestrpnost v družbi, še posebej, kadar je ta usmerjena zoper pripadnike družbene manjšine. Sporočilo, ki ga (prek medija z največjo stopnjo zaupanja javnosti¹³) takšen govor širi, lahko vpliva na naraščajočo nestrpnost v družbi, ki ima lahko za posledico neenako obravnavo oziroma izključitev določene skupine ljudi, izključno zaradi osebnih okoliščin takšne skupine. Takšen odklonilen odnos, ki temelji na neutemeljenih predsodkih o določeni skupini ljudi (»ker so črnci leni in neumni in si pač ne znajo uredit' držav, t'ko da bi funkcionirale«), izrečen s strani voditeljice prek televizijskega medija, lahko vodi tudi do ustvarjanja prezira in širjenja negativnega (neutemeljenega) stereotipa o določeni skupini ljudi, ki predstavlja manjšinsko prebivalstvo v družbi. Še več, ker medij zaradi svojega družbenega statusa podeljuje občo legitimiteto takšnemu načinu razmišljanja, lahko takšen govor pri večinskem prebivalstvu ustvarja vtis, da je takšen odnos napram določeni skupini ljudi družbeno zaželen in upravičen ter da se bo kot »normalen« toleriral v vsakodnevni javni razpravi. Takšen govor pa bi tako lahko bistveno vplival na obče varovano vrednoto ščitenja posameznikove varnosti, družbene stabilnosti in tolerantnosti.

Agencija tudi pri tej točki tristopenjskega testa v celoti vztraja pri prvotno ugotovljenem dejanskem stanju. Zavezanec namreč v svoji izjavi k tej točki navede povečini nerelevantne, v delu celo napačne, navedbe, ki jih je agencija predhodno že zavrnila, oziroma jih že obravnavala pod drugima dvema točkama tristopenjskega testa. O samem pomenu konteksta, v katerem je bil govor razširjan (tj. vse obravnavano zgoraj), tj. predvsem pomenu voditeljice in medija, kot nosilcev takšnega govora, posledičnega dometa takšnega govora in s tem možnosti vplivanja na družbo ter prevladujočo družbeno klimo, se zavezanec ne izjavi.¹⁴

(4)

Vsled vsega zgoraj navedenega agencija ugotavlja, da zavezanec TV 3 d.o.o. v programski vsebini *Faktor*, #519: *Kdo se boji svobode govora?*, predvajani 20. 1. 2021, od 19:15:19 do 19:59:47, v času od 19:39:43 do 19:41:00, ni spoštoval zakonskih zahtev in v nasprotju s splošnim načelom ZAVMS prek avdiovizualne medijske storitve, tj. televizijskega programa TV 3, spodbujal k rasni neenakopravnosti ter izzival rasno sovraštvo in nestrpnost. To je storil tako, da je voditeljica v oddaji, posneti na podlagi predhodno pripravljene scenarija, med postavitvijo vprašanja gostoma izrekla

---

televizijah v večernem terminu (vir: <https://www.marketingmagazin.si/aktualno/tudi-faktor-na-tv-3-z-rekordno-gledanostjo>).

¹³ Zaupanje gledalca v medije tu razumemo v smislu rabe znotraj sociološke znanosti, kjer pojem temelji na predpostavki, da zaupanje olajša ali zavira sodelovanje posameznikov v neki družbeni skupini. Ker zaupanje ljudi do tradicionalnih medijev še posebej v današnjem času (in v primerjavi s spletnimi mediji) ostaja signifikantno (kot zgoraj), to dejstvo neposredno izkazuje vpliv medija na zavedanje in delovanje njegovega gledalca. Tu kot bistvenega pomena tudi zgoraj obravnavani vpliv subjekta, ki takšen govor širi – tj. novinarka oziroma voditeljica (in ne na primer gost v oddaji).

¹⁴ Iz njegove izjave je sicer posredno moč razbrati celo v celem nasprotno stališče glede v tej točki obravnavanega pomena medija in voditeljice pri širjenju takšnega diskriminatornega, sovražnega in nestrpnega govora, ki se kaže v njegovih navedbah, da naj ne bi bila »naloga voditeljice skrbeti za čustveno stanje gledalcev« ter »da posameznike slišanje resnice lahko pretrese in jim povzroči negativne občutke, kar je lahko nenameravana posledica javne razprave.« Do očitane kršitve spodbujanja rasne neenakopravnosti ter izzivanja rasnega sovraštva in nestrpnosti seveda pri tako razumljeni vsebini govora in načinu njegovega širjenja ne more priti, s tem pa je izkazano tudi zavezančevu svojsko razumevanje določbe prvega odstavka 9. člena ZAVMS.

neutemeljeno in odvečno vrednostno sodbo, ki kot taka niti ni predstavljala teme oddaje, niti je ni dokazno utemeljila. Z vnaprej pripravljeno žaljivo, nespoštljivo in ponižujočo izjavo je voditeljica spodbujala k rasni neenakopravnosti ter izzivala rasno sovraštvo in nestrpnost do pripadnikov določene skupine ljudi na podlagi njihove osebne okoliščine. Agencija je namen voditeljice izkazala skozi različne ravni učinkovanja takšnega govora, ki kumulativno kažejo na odvečnost takšne izjave, ki ni kontekstualno utemeljena, nima neposredne znanstvene podlage in kot taka diskriminira določen del prebivalstva na podlagi njegove rasne pripadnosti – vse to s strani voditeljice, ki bi se zaradi svojega statusa mogla in morala zavedati pridružene moči in vpliva ter z izbranim diskurzom prispevati k družbenemu dialogu in razumevanju med vsemi družbenimi skupinami. Zavezanec je tako s tem voditeljičinim izvedbenim dejanjem prek svojega televizijskega programa širil rasistične ideje in pri gledalcih spodbujal občutke nesprejemanja, nespoštovanja ter sovražnosti in nestrpnosti do temnopoltih prebivalcev Afrike, s čimer je kršil prvi odstavek 9. člena ZAvMS.

(5)

Agencija ima na podlagi drugega odstavka 39. člena ZAvMS pravico in dolžnost, da odredi ukrepe za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti, na način in v roku, ki ga sama določi. Agencija je pri odločitvi za določitev roka za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti upoštevala težo kršitev oziroma ugotovljenih nepravilnosti, zahtevnost njihove odprave ter časovno komponento, v smislu čim hitreje preprečitve ponovitve kršitve in v smislu možnosti za realizacijo ukrepov, predvidenih v prvi točki izreka te odločbe. Ker gre za storitev enkratnega krivega dejanja, ki ga za nazaj ni moč odpraviti, je pa možno njegovo ponovitev v prihodnje v celoti preprečiti, na način, da zavezanec zagotovi, da zadevne televizijske oddaje, *Faktor*, #519: *Kdo se boji svobode govora?*, na način in v obliki z dne 20. 1. 2021, 19:39:43–19:41:00, oziroma samostojno v tem delu, ki predstavlja kršitev prvega odstavka 9. člena ZAvMS, ne bo več predvajal na televizijskem programu TV 3 ter v svojih prihodnjih produkcijah ne bo več spodbujal k rasni neenakopravnosti ter izzival rasnega sovraštva in nestrpnosti in v ta namen seznanil novinarje, voditelje in vse druge odgovorne osebe za realizacijo avdiovizualnih programskih vsebin, ki so predvajane na televizijskem programu TV 3, s predmetno inšpekcijsko odločbo in oblikoval smernice ravnanja za preprečitev spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti, ki bodo temeljile na določbah prvega odstavka 9. člena ZAvMS in predmetni inšpekcijski odločbi ter z njimi seznanil vse prej navedene osebe, je agencija predvidela rok, kot naveden v prvi točki izreka te odločbe, ki je po njeni oceni potreben ter hkrati zadosten za zavezančevu ukrepanje, kot mu je to bilo naloženo s to odločbo, in tudi seznanitev agencije o izvedenih ukrepih in odpravljenih nepravilnostih, s tem pa je tudi utemeljen.

V primeru, da zavezanec v predpisanem roku ne odpravi kršitev, ki izhajajo iz izreka te odločbe, mu lahko agencija skladno s prvo in drugo alinejo tretjega odstavka 39. člena ZAvMS začasno prekliče oziroma razveljavi dovoljenje za izvajanje televizijske dejavnosti.

Obveznost obveščanja agencije o sprejetih ukrepih za odpravo nepravilnosti iz druge točke izreka te odločbe izhaja iz petega odstavka 29. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07-UPB1, z vsemi nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami) in je s tem tudi utemeljena. Sprejeti ukrepi zavezanca v tem delu pomenijo tudi izvršitev odločbe, na način posredovanja tam določenih dokazil v zvezi z izvršitvijo prve točke izreka te odločbe.

Agencija je v postopku ugotovila, da posebni stroški postopka niso nastali niti jih ni uveljavljal sam zavezanec, zato je na podlagi 118. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06-UPB2, z vsemi nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami) odločila tako, kot izhaja iz tretje točke izreka te odločbe.

V skladu s tretjim odstavkom 191. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, z vsemi nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZEKom-1) je ta odločba dokončna.

POUK O PRAVNEM SREDSTVU: Zoper to odločbo je v skladu s 192. členom ZEKom-1 mogoče sprožiti upravni spor v roku tridesetih (30) dni od njene vročitve. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vložijo pri Upravnem sodišču Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana.

Odgovorna oseba:
Petra Zupančič
pooblaščenka uradna oseba agencije

Vročiti: TV 3 d.o.o., Šmarska cesta 5, 6000 Koper - Capodistria – osebno.